

Ubi, ut audistis, bina vice terram nominat, quia non solum hunc terræ motum causavit, verum etiam durissimas petras dirupit, imo et ipsos montes et a vertice ad fundum usque divisit. Et quidem S. Francisco revelatum fuisse legitur, montem Alvernæ unum fuisse illorum montium, qui in Passionem Domini fuere divisi; ac proinde sanctus hic seraphicus vir tanta erga hunc montem ferebatur devotione, ibidemque stigmatum impressionem in corpore suo percipere meruit. Cajetæ pariter prope S. Germanum (ubi S. Philippus Neri primicias spiritus sui accepit, et in devotione erga Passionem Domini adeo effervescebat) mons quidam est, qui in morte Redemptoris fissura profundissima divisus fuit. Ibidem in hujuscem veritatis contestationem, miraculum quoddam exhibetur circa hominem incredulum patratum. Cum enim hic montem hunc mortis Christi tempore divisum fuisse obstinate negaret, manuque sua ad durum quemdam lapidem applicata, dixisset: Hoc quod de hoc monte asseritur, adeo est verum, quam verum est, quod manus meæ figura huic lapidi maneat impressa; subito hisce verbis prolatis, ejusdem manus figura huic lapidi, veluti si mollis cera fuisset, impressa remansit.

4. — S. Paschasius ait¹: « In Evangelio, quod proprio Hebreorum est, dicit B. Hieronymus, se legisse, super liminare templi infinitæ magnitudinis tunc fractum fuisse atque divisum: et hoc, ut ab opere litio legis, et destructio templi monstraretur, factum credimus. » In descriptione Terræ Sanctæ leguntur de monte Calvariæ sequentia: « Cujus rei etiam hoc præclarum in pretioso Calvariæ monte adhuc extat argumentum. Ibi enim conspici etiam potest illa quæ sub manu Christi lœva, et a sinistris pendens latronis in cruce in morte Domini facta est scissura, in qua Dominici sancti guinis colorem adhuc comprehendere licet. Cujus quidem scissuræ est latitudo, quod humani corporis crassitatem facile capere possit. » Pro funditas vero tanta, quod ab hujusrei curiosis demissa bolide nequaquam potuerit investigari, ut verisimile sit, in infernum usque patere. »

5. — Porro disruptorum horum lapidum multa sunt mysteria S. Cyrillus Alexandrinus in ea est opinione, quod haec tempore mortis Christi lapidum seu petrarum disruptio alluserit ad id, quod paulo post in virtute sanguinis a Redemptore effusi eventurum erat, scilicet quod confringenda essent falsorum numinum idola seu simulacra, quæ ut plurimum ex lapide sculpta erant. En verba ipsius: « Quoniam his quæ contingerunt, probabile rationem aptare oportet, petras disruptas videtur quodammodo significare idololatrarum ad salutaria festinationem. Hi enim cum creaturæ

potius servirent, quam Creatori, velut lapideum cor, durumque et inflexibile, et in morem petrorum nullos fructus afferentium habebant. Sed enim quid de ipsis Deus per Ezechielem ait: Et auferam cor lapideum de carne eorum, et dabo ipsis carneum, ut cognoscant me. Scissa sunt igitur corda errantium, ut Deo expandente, salutiferæ prædicationis sermonem exciperent. » D. Chrysostomus existimat, Deum per hanc lapidum disruptionem Judæis insinuare voluisse, quanta cum facilitate suam potuisset vindicare mortem, si id facere voluisset²: « Læpides scinduntur, inquit, et terra concutitur, ut hinc percipi posset, illos quoque facile dirumpere potuisse. Nam qui lapides scidit, qui terrarum orbem tenebris obdut, multo magis illos, si voluisset, perdere potuisset. Verum noluit, sed vires suas in elemens ostendens, ex clementia salvare volebat. » Dici quoque potest, Deum Hebreis ipsorum exprobare voluisse obstinationem et duritiam, qua Christum tanquam malefactorem persecabantur. Unde S. Leo ait³: « Cui sacramento cum se vitæ auctor impenderet (de Passione loquitur) et ad tantam divinæ Majestatis inclinationem totius mundi compagno quateretur: cum facimus impium omni sua confusione creatura damnaret, et manifestam in reos sententiam ipsa elementa proferrent: Quis vobis animus Judæi, quæ conscientia fuit, quando et judicium universitatis urgebat, et revocari ad se consummato scelere impietas vestra non poterat? Qualis confusio vos operuit? Quæ cor vestrum pœna suscepit? » Dionysius Carthusianus quoque eamdem divisionis seu disruptionis petrarum tradit rationem, dum ita factum esse scribit⁴: « Ad designandam enorimentum peccati occidentium Christum. » Lucas Brugensis sensum litteralem exponit, inquiens⁵: « Petræ scissæ sunt ex terræ motu, nominatim vero super Golgothana, quod testatur Lucianus Martyr apud Eusebium lib. 9, Ecclesiast. Hist. cap. 6. Et S. Cyrilus Hierosolymitanus in fine Catech. 13, Crepantes quasimediæ, quod cædem Conditoris non ferent, et Judæis exprobrantes invincibiliter cordis duritiam: sed quia creaturæ inanimes nihil ejusmodi seipsis poterant, nisi jubente Deo idcirco his signis testatus est Jesus, qui fuerat interfectus, quod esset non tantum innocens et justus, verum etiam Filius Dei, quod docuerat cœli, et terræ Dominus, cuius gratia summa, et ima converterentur, hinc ira sua adversus interfectores ob sceleris admissi indignitatem. » Neque haec petrarum disruptio solis Judæis impietatem, et obstinationem suam exprobavit, sed et omnibus aliis, qui morti Redemptoris per debitam compassionem et gratitudinem non correspondent. Diony-

¹ S. PASCHAS., *ib.*

² CHRYS., h. 38 in *Math.* — ³ S. LEO, ser. de x *Pass.*
— ⁴ DION. CARTH. — ⁵ LUC. BRUG.

sius Carthusianus hanc omnium creaturarum motionem a Deo ordinatam fuisse dicit⁶, « ad designandum, quod omnis creatura merito compati debeat suo Creatori. Nihilominus cum cœlestia atque terrestria suo Domino compatuntur, solus homo, pro quo ille hæc patitur, exultat et ingratuus est. Per terræ motum figurabatur terrigenarum admiratio, et conversio: per petraturam scissionem, obduratorum cordium emolumentio ad compassionem, et penitentiam. »

6. — Paulus de Palatio ingeniose non minus quam utiliter observat, quod lapides peccata significant, idque ex verbis illis diaboli, ad Christum in deserto prolatis, probat, scilicet⁷: « Dic ut lapides isti panes fiant. Clarius tamen hujus veritas in sequentibus Psalmistæ verbis habetur: Angelis suis Deus mandavit de te, ne unquam offendas ad lapidem pedem tuum. » Igitur, quod in Christi morte saxa rumpantur, id mysterium indicabat, post Christi mortem jam nulla peccata esse debere, jam nullum peccatum integrum esse futurum. Vetus enim homo noster (qui peccatorum fons est et origo) simul cum Christo crucifixus est, ut destruatur corpus peccati, ut ultra non serviamus peccato. Idipsum vero S. Paschasius diu ante in hac verba docuerat⁸: « Ad hoc petræ scissæ sunt per passionem Christi, ut rescindantur vetera, et orientur nova. Duriora axis pectora, verbis cœlestibus rescindenda erant. » Hugo Cardinalis similiter ad hanc obstinati cordis humani contritionem alludit, dicens⁹: « Petræ scissæ sunt, id est, corda obstinatione indurata, ad penitentiam scissa. Nota ordinem. Terra, id est, cor peccatoris præ timore movetur. Petra scinditur per communctionem. Monumenta aperiuntur per confessiōnem. Corpora Sanctorum, qui obdormierunt, resurrexerunt, id est, congeries sanctorum operum, et totus cœtus virtutum, quæ omnia per peccatum dormierunt, per satisfactionem iterum revixerunt. » In uniuscujusque anni decursu videmus, quod obstinationa fidelium corda in septimana sancta in virtute Passionis Christi per penitentiam ad Deum sese convertant: et ideo ut Haymo ait¹⁰: « Per commotionem terræ et scissionem petrarum significatur terrenorum corda hominum ad penitentiam commovenda. » S. Ambrosius valde detestatur illos, qui ad penitentiam induci nequeunt, tempore quo recolitur Dominicæ Passio, cum etiam ipsi silices Creatoris sui senserint mortem; ita enim scribit¹¹: « Finduntur petræ, sed horum corda durantur: horum immobilitas duritia manet, orbe concusso. » E contra vero ut S. Thomas bene advertit¹²: « Petræ scin-

⁶ DION. CARTH. — ⁷ PAUL. DE PALAT. — ⁸ S. PASCH., *ib.* — ⁹ HUG. CARD., *in Math.* — ¹⁰ HAYMO, *in Matth.* — ¹¹ S. AMBR., lib. X in *Luc.* — ¹² S. THOM., *in Matth.*

duntur, quando duritia cordium ad compassionem movetur, Jeremiæ xxii: Verba mea, scilicet passio, quasi ignis, et quasi malleus conterens petras. »

7. — Et monumenta aperta sunt. Scilicet, ut Lucas Brugensis ait¹³: « Disjectis terræ motu, aut affixis marmoribus, quibus tegebantur, quasi mortui horrerent cædem, quam vivi non verebantur in ferre; mortui Dominum suum agnoscunt, quem vivi reprobant; nam et isto singulari portento declaravit Deus eum, qui fuerat interfectus, Filium suum non solum cœli et terræ Dominum sed et inferni esse dominatorem et Dominum mortuorum, qui mortis carcerem ingrediatur, non ut illic maneat clausus, sed ut omnes, qui illic captivi tenentur, educat. »

DISCURSUS XVII.

VARIE CONSIDERANTUR PASSIONIS CHRISTI CONTRADICITIONES, ET PRODIGIA.

IDEA SERMONIS. — 1. Passio Christi describitur sub nomine contradictionis. Et per verba admirationem exprimitur. — 2. Adducuntur ex SS. Patribus variae contradictiones quæ reperiuntur in passione Salvatoris nostri. — 3. Ad eundem modo deducitur, quod passio Christi fuerit omnino mirabilis. — 6. In passione Christi ignominiosissima mirabile est valde, quod ipsi cesserit in maximam gloriam. — 7. Passio Christi mirabilis fuit, eo quod gloriam animas non permisit transire in corpus suum, ne fieret impossibile. — 8. Aliis modis Christi passio fuit mirabilis ad nostrum bonum. — 9. Mirabilis passio in qua filio Christo si propositum, mutatum fuit in medicinam vitalem. — 10. Mirabilis fuit Christi passio, et quod Pater juste illum tradiderit in mortem, Pilatus autem iniuste illum condemnaverit ad moriendum. — 11. Mirabilis passio qua Crux instrumentum mortis, mutatum fuit in instrumentum immortalitatis.

Recognite eum, qui talem sustinuit a peccatoribus adversum semetipsum contradictionem. Hebr. XII, v. 3.

1. — Apostolus ille, qui de se non dubitavit gloriari dicendo¹: Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini Jesu Christi. Ego stigma Domini Jesu in corpore meo porto; non sine altissimo mysterio mortem, et passionem Redemptoris sub contradictionis nomine describit, inquiens: Recognite eum, qui talem sustinuit a peccatoribus, adversus semetipsum contradictionem. S. Simeon senior, Spiritu Sancto plenus, diu ante Apostolum, beatæ Virgini Mariæ de suo Filio prædicterat: Ecce positus est hic in ruinam et in resurrectionem multorum in Israel, et in signum cui contradicetur. Imo funesta crucifixionis Filii Dei tragœdia, tot et tanta annexa habuit pro-

¹ LUC. BRUG.— ² GAL., VI, 14.

digia, et contradictiones, ut loquens cum beata Angela de Fulginio coelestis ejus Sponsus, eamdem Passionem omnium sæculorum appellari miraculum, dicendo¹: « Benedicti, qui meæ passionis, quæ est « miraculum omnium sæculorum, memores, et « compatientes eritis. » Observastisne aliquando, quod quando in Scripturis ex instinctu Spiritus Sancti de Passione Dominica agitur, illa ut plurimum per verba admirationis exprimatur, scilicet per verbum *O*, quod affectum admirationis, et stuporis indicat? Sic enim apud Jeremiam dicit²: *O vos omnes, qui transitis per viam, attendite et vidite, si est dolor, sicut dolor meus.* Apud Isaiam angelique querunt³: *Quis est iste, qui venit de Edom, tinctis vestibus de Bosra? Quare rubrum est indumentum tuum?* Apud Zacharium quoque hic stupor magis, quam in aliis locis reluet; dicit enim Propheta⁴: *Quid sunt plagaæ istæ in medio manuum tuarum?* Quasi diceret: ergone dixi illi, qui immensam universi molem sustentant, a manuum, clavis perforatarum, doloribus attrahuntur⁵: *Quis appendit tribus digitis molam terræ?* In benedictione cerei paschalisi, quæ in Sabbato sancto canitur, S. Ambrosius de hoc ineffabili mysterio disserens, his utitur verbis: « *O mira circa nos tuæ pietatis dignatio! O inæstimabilis dilectio charitatis! O inæstimabilis dilectio charitatis!* ut servum redimeres, *Filium tradidisti.* »

2. — Contradictionem. In hoc ineffabili, omnemque, tam humanum, quam angelicum intellectum transcendentii mysterio, sanctorum Patrum sequentes doctrinam, innumeras adducemus et admirabimur contradictiones. Etenim S. Bernardus exclamat⁶: « Mirabilis passio tua, Domine Jesu, quæ passiones omnium nostrum propulsavit. Mirabilis, inquam. » Nam ut S. Bonaventura scribit, in Passione Dominica hæc inter se conjungunt contradictiones; scilicet⁷ « effugari eum, qui ubique erat. Ligari eum, qui immensus erat. Flagellari, qui gloriosus existebat. Alapari, qui mundum plasmaverat. Consupi illum, quisplendor est æternus et speculum sine macula. Blasphemari eum, qui Pater est immensæ bonitatis. Dijudicari eum qui Judex est immensæ potestatis. Gaudium angelorum affligi. Vitam viventium occidi. Spinis coronari gloriæ Coronam. Sub lapide sepleri Solem Justitiae. »

3. — Contradictionem. Juxta modum discurrendi humanum mere contradictionia sunt illa, quæ Divus quoque ponderat Chrysostomus, dicens⁸: « Flagellatur remissio, condemnatur venia, illuditur majestas, irridetur virtus, perfunditur largitor imbrrium sputis, clavis ferri coeli stator affigitur

¹ BOLLAND., 4 jan. — ² THREN., I, 48. — ³ ISA., LXII, 1. — ⁴ ZACH., XIII, 6. — ⁵ ISA., XL, 42. — ⁶ S. BERN., ser. 4 Hebd. pœn. — ⁷ S. BONAV., Stim. amor., c. 43. — ⁸ CHRYSOST., ser. 6 de Pas.

« mellis dator cibatur felle, propinator fontium propinatur acetum. » Contradiccio quoque est, quod Deus ille, de quo sancta Dei Ecclesia tam frequenter pleno ore exclamat, dicens¹: *Deus totius consolationis qui consolatur nos in omni tribulatione nostra, in passione contristetur, timeat, contremisceat, quis cœpit tædere, pavere, et mœstus esse. Tristis est anima mea: ideoque confortatione opus habeat: Accessit Angelus de celo confortans eum.* Et tamen S. Bonaventura inquit²: « Secum volens tristari lætatur, secum volens affligi consolatur, et nimium jucundatur. » Ita in capite primo hujus libri legitur.

4. — Contradictionem. Quod is, qui potestatem dedit solvendi omnia vincula cuiuscumque peccati³: *Quodcumque solveris super terram solutum erit et in celis:* quod, inquam, ille funibus et catenis tenaciter ligetur et constringatur, contradictionem utique importat: quod is, qui luminosis solis radiis coronatur, in vertice pungentibus cinctus sit spinis; quod, qui agros frumento, prata herbis, hortos floribus, arbores frondibus, greges lanis vestit et ornat; quod, inquam, is propriis nudetur vestimentis. Similiter, quod tribus clavis in truncu crucis suspensus hæreat, qui tribus digitis universum mundum sustentat. Quod is, qui fons est aquarum viventium, magnopere sitiatur. Quod felle potetur, qui torrentes nectaris in Paradiſo cœlesti manare facit, juxta illud⁵: *Torrente voluptatis tuæ potabis eos;* quid aliud sunt, quam meræ contradictiones? S. Bonaventura ait⁶: « Vere mirabile, quod Christus in cruce sitiens inebriat. Ejus manus ligno conclavatae nos solvunt. Pedes confixi nos currere faciunt. Emittens spiritum, vitam inspirat. Consupitur gloria (ita Ludolphus Cartusianus meditatur⁷) contemnitur justitia, judex judicatur, inoffensus inculpatur, innocens infamatur, Deus blasphematur, Christus conculcatur, vita occiditur. » Similes quoque contradictiones S. Augustinus diu ante in sermone quodam his verbis adduxerat⁸: « Expalmatur, qui est vera palma victoriæ. Spinis coronatur, qui spinas peccatorum venit confringere. Ligatur, qui solvit compeditos. Ligno suspenditur, qui erigit elisos. Aceto potatur fons vitæ. Disciplina cœditur. Salus vulneratur. Vita moritur. Occidit ad tempus vitam mors, ut in perpetuum a vita occideretur mors. » Præterea ingens est contradicatio, quod Filius Dei tanta cum aviditate amarum Passionis suæ calicem epotare desideret, dicatque⁹: « Calix meus inebrians, quam præclarus est! Calicem quem dedit mihi Pater, non vis ut bibam illum? » ex alia vero parte Patrem roget, dicens¹⁰: *Pater si possibile est, transeat a me calix iste.* S. Paschasius

¹ II COR., I, 3. — ² MARC., XIV, 33. — ³ S. BON., c. 4. — ⁴ MATTH., XVI, 14. — ⁵ PS. XXXV, 9. — ⁶ S. BONAV., ib. — ⁷ LUDOLPH. CARTH., p. 2, c. 58. — ⁸ S. AUGUST., s. 46 de Temp., — ⁹ PS. XXII, 5. — ¹⁰ MATT., XXVI, 39.

ail¹: « Triumphus plane est, quæri ad crucem, et offerre se sua sponte, et querimonias innocentiaæ suæ proclamare. Stare ad sententiam mortis, sed inde consessum se dicere a dextris virtutis Dei. Clavis configi, sed pro persecutoribus orare. Accetum potare, et dicere in sacramento: Consummatum est. Deputari inter iniquos, sed uni eorum Paradisum donare. Elevari in ligno, sed terram tremere. Pendere in cruce, sed solem ac diem fugare. Exuere animam a corpore, sed revocare animas ad corpora, ipsosque mortuos ad vitam reparare. Sepeliri mortuum ut hominem, sed resurgere Deum. Secundum hominem pro nobis omnia infirma pati, sed secundum Deum in his omnibus triumphare. » Ex quibus a S. Paschasio observatis Passionis effectibus, una pars ad prodigia, pars vero altera ad contradictiones pertinet.

5. — Mirabilis Passio. Arnoldus Carnotensis de septem verbis a Christo in cruce prolati disserens, seque ad diversitatem modorum, quibuscum suam operatus fuit Passionem, reflectens, obstupescit et dicit²: Modo supplicat, modo imperat; modo se dicit derelictum, modo latroni promittit Paradisum. » S. Augustinus super illa Psalmistaæ verba: *Tu humiliasti sicut vulneratum superbum*, ad propositionem nostrum opportune ita scribit³: « Vulneratus es, et vulnerasti. Neque enim eum non vulnerasti sanguis tuus, qui effusus est, ut deleret chirographum peccatorum. » S. Bonaventura similiter per quam apposite inquit⁴: « Sine tua morte morior, sine tuis vulneribus vulneror, sine tuis convitior, sine tuis flagellis virga non æquitatis flagellor. » Idem seraphicus doctor paulo ante in primo capite, *de stimulo divini amoris* disserens, in hæc verba exclamaverat⁵: « O Passio desiderabilis! O mors admirabilis! Quid mirabilius quam quod mors vivificet, vulnera sanent. Sanguis album faciat et mundet intima. Nimirum dolor nimium dulcorem inducat. Aperiatio lateris cor cordi conjungat? Sed adhuc mirari non cesses, quia sol obscuratus plus solito illuminat. Ignis extinctus magis inflamat. Passio ignominiosa glorificat. »

6. — Mirabilis Passio. Malignitas et odium Iudeorum ad Christum diffamandum ignominiosorem nequibat excogitare mortem, quam fuerit illa, quam in cruce sustinuit⁶: *Morte turpissima condemnemus eum;* et tamen ignominiosa hæc mors in summum ipsius transmutata est honorem et gloriam. Ut proinde de ipso Crucifixo dicatur⁷: *Nunc clarificatus est Filius hominis;* quia ut Apostolus ait⁸: *Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis; propter quod et*

¹ S. PASCH., in fol. 4417. — ² ARNOLD. CARNOT., ser. 7 Verb. circ. princ. — ³ S. AUG., in Ps. CLXXXVIII. — ⁴ S. BONAV., ib., c. 15. — ⁵ Id., ib., c. 1. — ⁶ Sap., II, 20. — ⁷ JOAN., XIII, 31. — ⁸ PHILIP., II, 8.

Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen: ut in nomine Jesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, infernorum et omnis lingua confiteatur, quia Dominus noster Jesus Christus in gloria est Dei Patris. Et alibi pariter inquit¹: *Videmus Jesum, per passionem crucis, gloria et honore coronatum.* S. Anselmus observat² quod sibi flectatur omne genu, eo quod Hebræi eum genuflexo deriserint et vituperant; in cuius humilationis præmium Pater æternus disposuit, ut in nomine ejus omne genu flectatur, etc. Drogo ad illa S. Lucæ verba alludens³: *Cognoverunt eum in fractione panis,* Christum his verbis affatur: « Fregisti corpus tuum, quod foris apparebat, et ostendisti medullam, quæ intus latebat: Nisi ante patiaris, non cognosceris, ibi abscondita est fortitudo tua. » Porro ubi Vulgata nostra in Habaece prophetia legit⁴: *In medio annorum notum facies,* Septuaginta legunt: *In medio duorum animalium cognosceris,* id est, ut S. Hieronymus exponit, *in medio duorum latronum,* quia ut impleretur illud Isaæ oraculum: *Cum iniquis deputatus est, Dominum nostrum in medio duorum assassinorum crucifixerunt, ut et ipse ab omnibus velut infamis quidam latro haberetur, hæc autem ignominia in summam ipsius transmutata est gloriam; siquidem in patibulo, ut suo loco dicetur, velut in throno Majestatis judiciariam exercuit potestatem, seque Regem gloriae esse manifestavit, dum bono latroni ad dexteram suam pendentem largitus est gloriam, malum vero latronem, qui ad sinistram ejus habebat, in obstinationis suæ pœnam damnari permisit. S. Paulus pro eo tempore, quando crux nondum a Constantino Magno ad tantam sublimata fuerat gloriam, Corinthiis in hæc verba script⁵: *Si cognovissent, nunquam Dominum gloriam ei uicifassent.* At vero scitisne causam, inquit D. Chrysostomus, cur Apostolus crucem et gloriam simul inter se conjunxit? et respondet⁶: « Opportune appellavit Dominum gloriae, nam quoniam crux videtur esse probri et ignominie, ostendit crucem esse magnum gloriam. » Idem sanctus Doctor verba illa Psalmistaæ considerat: *Ex Sion species decoris ejus.* Numquid enim verba illa forsitan de transfigurationis suæ gloria sunt intelligenda? Nequaquam, quia hæc non in monte Sion, sed in monte Thabor exhibita fuit. Num ergo intelligenda est de Ascensionis suæ gloria? Multo minus, constat enim quod non ex Sion, sed ex monte Oliveti in Cœlum ascenderit. Num forte de Eucharistie institutione? Minime, quia ibi non decorem induit, sed potius *earinanivit* semetipsum, humanitatem et divinitatem suam sub minimo panis atomo restringendo. Audite igitur id*

¹ HEB., II, 9. — ² LUC., XXIV, 35. — ³ DROGO HOST., de Sacram. Dom. Pass. — ⁴ HABAC., III, 2. — ⁵ I COR., II, 8. — ⁶ CHRYSOST., h. 7, ibid. — ⁷ PS. XLI, 11.

exponentem D. Chrysostomum¹: « Ex Syon species « decoris ejus, quia illinc crux resplenduit. » Ex cœnaculo enim Syonitico ad exordiendam passionem suam primos gressus fecit. Confirmat idipsum S. Bernardus ita scribens²: « Quam pulcher es « angelis tuis, Domine Jesu, in forma Dei, in die « æternitatis tuæ, in splendoribus Sanctorum ante « Luciferum genitus; quam mihi decorus es, Domine « mi, in ipsa tui hujus positione decoris! Etenim « ubi te exinanivisti, ubi naturalibus radiis lumen « indeficiens existi, ibi pietas magis emicuit, ibi « charitas plus effusit, ibi amplius gratia radiavit. »

7. — *Mirabilis Passio*. Consideratione particuliari digna sunt verba illa, quibus Christus post resurrectionem suam duos illos discipulos in Emmaus abeuntes affatus fuisse legitur³: *Nonne oportuit pati Christum et ita intrare in gloriam suam?* Ubi specialiter observanda sunt verba ultima, scilicet: *Et ita intrare in gloriam suam*. Nam vero verbum æternum licet nostram assumpserit natum, ab illa tamen inseparabilis erat gloria beatitudinis et divinitatis, sed indivisibiliter haec cum illa conjuncta esse debebat. Anima enim quæ corpus Christi informabat, a primo creationis sue instanti beata fuit; ac proinde jure meritissimo quatuor corporum gloriosorum dotes, scilicet, agilitatem, subtilitatem, claritatem et impassibilitatem in suum quoque corpus transfundere debuisset. At vero *mirabilis passio tua, Domine Jesu*; siquidem per tringita trium annorum decursum, continuum hoc operatus est miraculum, ut beatitudinem in superiori animæ portione constringeret et coercret, absque eo quod vel minimam voluptuosi illius torrentis beatitudinis et glorie, qui in beatissima ipsius anima inundabat, stillam in corpus suum transmitteret, ut hac ratione corpus illius passibile, nostrisque poenitentibus subjectum remaneret. Unde B. Laurentius Justinianus ait⁴: « Uno siquidem « tempore, et Dei fruebatur visione, et intolerabili « passione gemebat, ut tota divinæ fruitionis gloria « in eo militaret ad pœnam. » Ecce igitur quam verum sit, quod summe admirabilis fuerit ejus passio; siquidem gloriam animæ, quæ corpus ipsius efficere debebat impassibile, in sola anima repressit, ut corpus ipsius tanto majoribus esset poenitentibus subjectum, tantoque magis atrocias et acerba tormenta experiretur.

8. — *Mirabilis Passio*. S. Cyprianus de Redemptore nostro inquit⁵: « Damnatus est ut liberaret « damnatos; doluit, ut sanaret infirmos; timuit, « ut faceret securos. » Aliam quamdam similem apud B. Laurentium Justinianum legimus meditationem. Hic enim Salvatorem nostrum his verbis alloquitur: « Ut me robores, laeto animo

¹ CHRYST., *ibid.* — ² S. BER., s. 45. — ³ LUC., 24. —

⁴ B. LAUR. JUST., *de Triumph. Christi agon.*, c. 9. —

⁵ Id., *ib.*, c. 9.

« debilitaris in carne. Venustas me tuo cruento. « Livore tuo perornas. Tuoque amore inebrias. » Denique si percipere cupitis, quoque hic amor Christum inebriarit, audiatis in hæc verba disserentem S. Augustinum⁶: « Ecce pro impio pietas « flagellatur. Pro stulto sapientia illuditur. Pro « mendace veritas necatur. Damnatur justitia pro « iniquo. Misericordia afficitur pro crudeli. Ine- « briatur felle dulcedo. Abjicitur innocentia pro « reo. Moritur vita pro mortuo. »

9. — *Mirabilis Passio*. Lethiferum illud venenum, quo Hebrei in cruce potarunt Salvatorem, eisdem operatum est pietatem, quia fel illud Christo propinatum subito transmutatum fuit in medicinam vitalem eisdem carnificibus, qui illud labii Christi admoverunt. Quot enim ex hisce lictoribus in die crucifixionis, nec non in die Pentecostes fuere conversi? De quibus S. Lucas in Actibus Apostolorum refert, quod a S. Petro ad fidem Christi conversa sint plura millia hominum, ut proinde S. Augustinus merito ita scribat⁷: « Compuncti « corde conversi sunt et tanti sanguinis, tam « impie, atque immaniter fusi, indulgentiam per- « ceperunt, ipso redempti sanguine, quem fude- « runt. Christi enim sanguis sic in remissionem « peccatorum omnium fusus est, ut ipsum etiam « peccatum posset delere, quo fusus est. » S. Bonaventura pariter idipsum confirmat, inquiens⁸: « Hoc inexcoitable est, quod morte, quæ sibi « inferebatur, liberaret inferentes a morte; cum « propter hoc debuisset fortius, vel potius secun- « dum humanum judicium nos omnes æterna « morte condemnare, hoc ipso quod a nobis et « occasione nostri fuisse tam vili et crudeli morte « occisus. » Thomas Cantipratensis⁹ memorabile quoddam refert factum, quod quia præsenti propo- sito opportunum esse videtur, nequaquam preterire, sed ipsissimis ejus verbis recensere statui; ita igitur scribit: « De quodam prope nostra tempora « martyre veridica relatione suscepit, quod cum « captus cuidam gentili tyranno serviret et ille « eum honestissime tractaret, martyr autem sem- « per gemebundus incederet, miratus tyrannus, « causam querit tristitiae et quare cum servis aliis « non gauderet? Qui martyr: Semper tristis incedo, « quia memor mortis Dei mei, continue in corde « meo ejus passionis stigmata porto. Hoc mox ut « tyrannus audivit, graviter indignatus: Et ego, « inquit, experiar quæ dixisti. Nec mora. Exemp- « tore vocato, jubet aperto pectore Martyris cor « evelli et per medium cultro secari: ubi statim « mirante tyranno, intus res miranda conspicitur, « quia pro sigillo pars una cordis et pro impres- « sione pars altera cordis, crucifixi Christi imagi-

¹ S. AUG., s. 41 in Append. de divers. — ² Id., tr. 92 in Joan. — ³ S. BONAV., *ib.*, c. 43. — ⁴ THOM. CANTIP.

« nem continens reperitur. » Non dubito, quin multi vestrum sint, qui Christum propter hoc tam immane facinus in innocentem hunc martyrem patratum fulmina iræ suæ adversus hunc tyrannum evibrare debuisse credant; sed nequaquam ita contigit, quin potius miracula in monte Calvario in centurione, aliisque crucifixoribus, quos illuminavit et convertit, denuo renovavit; subdit enim historia: « Quo viso, tyrannus mox credit et cum suis omnibus sacrum baptismus suscepit. »

10. — *Mirabilis passio*. Quia Christus ab æterno quidem Patre suo juste ad mortem et passionem condemnatus fuit¹: *Propter scelus populi mei per- cussi eum*; at vero iniquissime fuit a Pilato morti adjudicatus. Siquidem in condemnatione per Pilatum facta quedam concurrevit circumstantia, vix unquam alias lecta, vel audita; siquidem Pilatus non semel, sed saepius Christum judicavit et manifestavit innocentem, et tamen postea eumdem tanquam reum ad crucis patibulum condemnavit. Enim vero ut Jonathas a morte eriperetur², universus populus apud Saulem patrem ejus sese pro venia impetranda interposuit, eamque efficaciter obtinuit; at vero ut innocens Salvator noster a patibulo eximeretur, Hebreorum populus, tot beneficiis ab eodem cumulatus, non solum apud Pilatum se non interposuit, verum etiam saepius altum exclamavit³: *Tolle, tolle, crucifige eum*. Sola in ejus defensionem locuta fuit uxor Pilati, marito suo nuncians, ut ab ejus condemnatione abstineret⁴: *Nihil tibi et justo illi*. Conatus quidem et ipse judex fuit, ut eum liberaret, ideoque dixit⁵: *Nullam in- venio in eo causam, innocens ego sum a sanguine justi hujus*; at vero postea depravatus, iniquissimum mortis sententiam in eum protulit. *Mirabilis passio*. Quia ut suo loco videbitur, judex obstupescerat, quod Christus ad propriam innocentiam defendendam ne os quidem aperiret⁶: *Ita ut miraretur Præses vehementer*. Et certe justum erat stuporis motivum, adeo ut etiam ipsimet Angeli coelestis Paradisi in stuporem rapi potuissent, videndo, quod verbum et aeterna Patris Sapientia, in causa adeo ardua, e qua vitæ momentum pendebat, obmutesceret; cum tamen de eo scriptum sit⁷: *Ex ore infantium et lactantium perfecisti laudem*.

11. — *Mirabilis Passio*. Porro crux patibuli nomine appellatur, eo quod supplicium quoddam sit, excessivum in ea morientibus afferens tormentum, et tamen S. Cyprianus Redemptorem nostrum his verbis affatur: « Admiror te cruci inter dam- « natos affixum, jam nec tristem, nec pavidum, « sed suppliciorum victorem, elevatis manibus « triumphantem. » Ipse namque in cruce cum tanta mentis serenitate, talique interiori jubilo pendebat,

¹ ISA., LIII, 8. — ² I REG., 14. — ³ JOAN., XIX, 15. — ⁴ MATT., XXVII, 49. — ⁵ ID., *ib.*, 24. — ⁶ ID., *ib.*, 14. — ⁷ PS. IX, 3.

ac si in curru quadam triumphali positus fuisse. *Mirabilis Passio*: siquidem cruem, quæ mortis est instrumentum, transmutavit in instrumentum immortalitatis. Unde S. Cyprianus ibidem subjungit⁸: « Elevatum in sublimi et quasi coelo proximum, « superioribus inferentem consummati agonis « vexillum et inferioribus erexit scalam in Patris « occursum. » Pro cunctis namque futuris sæculis crucem sequacibus suis servire voluit veluti scalam per quam ascenderent in celum.

DISCURSUS XVIII.

AMOR QUO CHRISTUS PRO NOBIS, LICET INIMICIS SUIS, PASSUS EST, AD MINUS COMPASSIONIS A NOBIS EXPOSCIT AFFECTUM, AD QUEM NOS CREATURE INSENSIBLES ET IRRATIONALES VEHEMENTER EXTIMULANT.

IDEA SERMONIS. — 1. Ex passione cognoscit homo infinitum erga se Christi amor. — 2. Nulla fuit proportio inter nos vilissimos vermiculos, et Christum nos amantem. Christus pro nobis patiens assimilatur pelicano. — 3. Maximus amoris excessus in passione Christi eniit, cum moriatur pro inimicis suis. — 4. Amor Christi erga nos multo maior fuit amore Davidis erga Absalonem. — 5. Ardentissimus amor Christi pro nobis patientis, reciprocum exigit amorem. — Insensibles et irrationalibus creatura Christo compatiens, confundunt nostram duritatem. — 7. Aves cujusdam memoris in hebdomada sancta Christo compatiens, moriuntur. — Canes erga Dominos gratiosi sunt, quam nos erga Christum pro nobis passum. Genus humanum comparatur harpie.

Charitas Christi urget nos; pro omnibus mortuus es Christus. II Cor., v, 14.

1. — S. Thomas doctor Angelicus inter alios salutiferæ crucis fructus, infinitum quoque Filii Dei ab homine agnitus recenset amorem, inquiens¹: « Per hoc homo cognoscit, quantum Deus hominem diligat et per hoc provocatur ad eum diligendum, « in quo perfectio humanæ salutis consistit. » Ac proinde jure merito Apostolus non solum Corinthios, sed et universum genus humanum monet, dicens: *Charitas Christi urget nos; pro omnibus mortuus est Christus*. S. Paschalias ad cœlestis Sponsi se reflectens responsum, sponsæ datum, dum illum interrogaret²: *Indica mihi ubi pascas, ubi cubes in meridie?* sequentem instituit ingeniosam considerationem, inquiens³: « Dicitur et in medio terræ Dominus crucifixus, quia aptum erat, ut et in meridie pateretur; in plenitudine scilicet et non in defectu, aut decremente charitatis, sed in pleno fervore dilectionis, de qua dicitur, cum interrogaretur a Sponsa in Canticis: *Ubi pascas? Ubi cubes?* Et ille inquit: *In meridie*,

¹ CYPR., *ibid.* — ² S. THOM., 3 p., q. 46, art. 3. — ³ Cant., I, 6. — ⁴ S. PASCHAS., *in Matth.*